

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران

مدرسه علمیه حضرت رقیه (سلام الله علیها) شهر دلمان

موضوع

رابطه تعلیم و تربیت از دیدگاه روایات

استاد راهنما: زیور بامری

پژوهشگران: افسانه سابقی نژاد، مرضیه رایگان، فاطمه

بهزادی، فاطمه بامری، سارا جلالی

عنوان: مسابقه رشد

حوزه: حضرت رقیه (سلام اله علیها)

شهرستان دلمان

زمستان

۱۳۹۷

A large, bold, black Arabic calligraphic inscription of the phrase "Allahu Akbar" (God is Great). The script is a highly stylized, modern form of Thuluth or Maghribi script, characterized by thick, sweeping strokes and sharp angles. The letters are tightly packed and flow from top to bottom, with the word "Allah" (الله) at the top and "Akbar" (أكبر) below it. The calligraphy is set against a white background, with some small, faint marks around the edges of the main text.

تقدیم به

سرور و سالار شهیدان حضرت اباعبدالله الحسین (ع) که باخون خویش اسلام را زنده نگه

داشت

چکیده

مهم ترین رسالت پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و اله تعلیم تربیت انسان ها بوده است و یکی از ویژگی های انسان تربیت پذیری است که از آغاز پیرایش شروع شده و در طول تاریخ ادامه داشته و خواهد داشت، تعلیم و تربیت یک نشو و نماوم انسانی است که نسل بزرگ تر حاصل آموخته ها و تجربه های خود و گذشتگان را به نسل کوچک تر منتقل می سازد. ترقی و تکامل و تمدن انسان ها در ابعاد مختلف، معلول همین تعلیم و تربیت عمومی است. تعلیم و تربیت سالیانه دراز یک حرفه نبود و مسئولان خاصی نداشت بلکه پدران و مادران و بزرگان قبیله این وظیفه مهم را انجام می دادند با ازدیاد نسل انسانی و توسعه علوم و فنون مسئله تعلیم و تربیت پیچیده تر و دشوار تر شد به گونه ای که مشکلات آخر بدون برنامه ریزی و کار دقیق کارشناسی امکان نداشت.

این تحقیق در قالب دو فصل، فصل اول کلیات شامل تعریف تبیین اهمیت و ضرورت تحقیق، اهداف خواند تحقیق، پیشینه موضوع تحقیق، سوالات تحقیق و در فصل دوم معنای لغوی و اصطلاحی، تعریف تعلیم و تربیت و تفاوت آن ها و مقام و ارزش والای تربیت در کنار تعلیم، منابع فضیلت و عوامل تعلیم و تربیت تدوین شده است.

واژگان کلیدی به کار رفته: رابطه، تعلیم، تربیت، دیدگاه، روایت، اهمیت، انسان.

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه.....
مقدمه.....	۱.....

فصل اول: کلیات

تعریف و تبیین موضوع.....	۳.....
اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۳.....
اهداف و فواید تحقیق.....	۴.....
پیشینه تحقیق.....	۴.....
سوالات تحقیق.....	۵.....
سوال اصلی.....	۵.....
سوالات فرعی.....	۵.....
فرضیه تحقیق.....	۶.....
واژگان کلیدی.....	۷.....

فصل دوم: رابطه تعلیم و تربیت از دیدگاه روایات

معنای لغوی و اصطلاحی.....	۹.....
تعلیم تربیت.....	۱۰.....
تعریف تعلیم.....	۱۱.....

هرچند در مقایسه با دیدگاه پیشین مناسبتر و بواقع نزدیکتر مینماید ولی همچنان میانگر رابطه عمیق میان تعلیم و تربیت نمی باشد چرا که همچنان تعلیم و تربیت را در دوعرصه جدا از هم فرض میکنند که حداکثر تعامل زیادی باهم دارند^۱.

بنظر میرسد واقع بینانه ترین و جامع ترین دیدگاه رویکرد اخیر باشد که بر آمیختگی و درهم تنیدگی عمل تعلیم و تربیت تاکید میکند به بیان دیگر هرچند تعلیم و تربیت از جهت مفهومی متفاوت وجدای ازهم هستند اما در مقام عمل و تحقق این دو به منطبق و آمیخته هستند درهم آمیختگی تعلیم، تربیت از آن جهت است که نه هیچ تعلیم و آموزشی بدون تربیت محقق میشود و نه هیچ تربیتی بدون تعلیم امکان پذیر است به بیان دیگر درباره تعلیم به دو سطح عمده آن اشاره شد که در سطح اول انتقال مفاهیم و در سطح بالاتر انجام فعالیت از پیش طراحی شد که به یادگیری منجر میشود مطرح بوده است، در تحقق هریک از اینها نقش تربیت و حضور آن انکار ناپذیر است بی تردید انتقال مفاهیم وقتی به درستی انجام میگردد که از قبل آمادگی ذهنی برای دریافت مفاهیم و آموزه ها دریادگیرنده فراهم شده باشد علاوه برآمادگیهای ذهنی انگیزه و علاقمندی کافی برای دریافت آموزه ها در وی ایجاد شده باشد و این آماده سازی و ایجاد انگیزه نوعی فعالیت تربیتی است و اما آموزش در سطح بالاتر (فعالیت منجر به یادگیری) نیاز بیشتری به انجام فعالیتهای تربیتی دارد بدون آنها یادگیری منجر نمیشود و از سوی

^۱ - همان ص ۳۵

دیگر اگر آموزش در سطح عالی خود تحقق یابد منجر به یادگیری شود بطور طبیعی به تربیت در ابعاد مختلف آن منجر خواهد شد و در ذات خود تربیت رابه همراه خواهد داشت.

درواقع مواد آموزشی اگر در ساختار ذهنی و فرایندهای انفعالی و عاطفی دانش آموزان وارد شود ماهیت پرورش می یابد و یادگیری واقعی که همان تغییر رفتار فرد است رخ میدهد اگر یادگیری را تغییرات نسبتاً " پایدار تعریف کنیم که در رفتار یادگیرند رخ میدهد و رفتار رابه منزله کنش تمامی ابعاد وجودی فرد تلقی کنیم دیگر گسست و شکافی بین آموزش و پرورش وجود نخواهد داشت.^۱

^۱ - همان

نتیجه گیری

تعلیم و تربیت همواره دومفهوم ملازم و همراه یک دیگرند، تعلیم عمدتاً "برجنبه شناختی انسان تاکید و تربیت بیشتر برجنبه های غیرشناختی ان، با این حال مرزبندی به منزله عدم ارتباط این دو نیست این دومفهوم باهم رابطه دارند و برای انها انواعی از روابط قابل تصور است که از میان انها رابطه آمیختگی و در هم تنیدگی به نظر میرسد هرچند تعلیم و تربیت از جهت مفهومی متفاوت وجدای ازهم هستند اما در مقام عمل و تحقق آن دو به هم آمیخته و منطبق برهم هستند، یعنی نه هیچ تعلیم و آموزشی بدون تربیت محقق میشود و نه هیچ تربیتی بدون تعلیم امکان پذیر است و اینکه تربیت و تعلیم در صورتی تحقق می یابند که فرد در مجموعه ای از اوضاع و شرایط قرارگیرد و برطبق امکاناتی که برایش فراهم شد استعدادهای خود را پرورش داده و به فعلیت برسد بنابراین عواملی مانند: پدر و مادر، سایر اعضای خانواده، هم بازیهای کودک، محیط زندگی، اوضاع اقتصادی خانواده، دبستان، دبیرستان، واندیشه ها و فرهنگ حاکم بر جامعه نیز در کیفیت پرورش افراد تاثیر دارند پس وظیفه حکومت اسلامی ان است که برنامه های فرهنگی تربیتی جامعه را منسجم و هماهنگ سازد و از نهادهای مربوطه بخواهد که همه در یک خط و بطور هماهنگ در اجرای انها جدیت کنند.

منابع مأخذ

۱. قرآن
۲. انوری حسن، فرهنگ بزرگ سخن، ج ۴ و ۲ تهران انتشارات سخن، ۱۳۸۱
۳. امینی ابراهیم، اسلام و تعلیم و تربیت، موسسه بوستان کتاب ۱۳۸۷
۴. عبدالله املی جواد، مفاتیح الحیاء، قم، مرکز نشر اسراء، ۱۳۹۱
۵. جعفری محمد تقی، ارکان تعلیم و تربیت، تهران، موسسه تدوین و نشر اثار علامه جعفری، ۱۳۸۸
۶. مجتبی محمد باقر، اسلام و تعلیم تربیت، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۵۸
۷. دفتر نشر امام علی (ع) تربیت نهج البلاغه، تهران، اداره کل امور فرهنگی و هنری باهمکاری انتشارات تربیت.
۸. طباطبایی نسب محمد رضا، تفسیر نفیس، چاپ سوم، تهران، موسسه فرهنگی نورالایمه (ع) ۱۳۸۷
۹. طباطبایی محمد حسین، مترجم، محمد باقر موسوی همدانی، ج ۳۸، تهران، کانون انتشارات محمدی، ۱۳۹۰

۱۰. کریمی عبدالعظیم، آموزش به مثابه پرورش، تهران، وزارت آموزش و پرورش پژوهشکده

تعلیم تربیت ۱۳۸۱

۱۱. معین محمد، فرهنگ فارسی معین، تهران، انتشارات فرهنگ نمایا همکاری انتشارات کتاب

آرد، ۱۳۸۶

۱۲. مکارم شیرازی ناصر، تفسیر غنونه، ج ۵، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۷

۱۳. نجفی بستان حسینی، خانواده در اسلام، قم، پژوهشگاه حوزه دانشگاه ۱۳۹۰

محمدباقر، ترجمه تفسیر المیزان، چاپ ۳، قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین

حوزه علمیه قم ۱۳۸۹

۱۴. همدانی موسوی